

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:GENEL KURUL
KARAR

TACETTİN CEYLAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2017/39062
Karar Tarihi : 10/11/2021

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Hicabi DURSUN
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE
Başvurucu : Tacettin CEYLAN
Vekili : Av. Ahmet ERKUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/12/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. İkinci Bölüm tarafından 24/2/2021 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvuru Tarihinden Önceki Süreç

9. C.Ş. İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.ne ait C.Y.K. isimli işyerinde çalışırken 7/7/2015 tarihinde geçirdiği iş kazasında başvurusunun bir parmağı kopmuştur.

10. Başvurucu 16/5/2017 tarihinde Batman 1. İş Mahkemesinde (Mahkeme) işveren aleyhine tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvuru, parmağının kopması nedeniyle sakat kaldığını ve uzun süredir tedavi gördüğünü belirterek meydana gelen olayda işverenin tam kusurlu olduğunu ileri sürmüştür; 1.000 TL maddi, 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucu ayrıca dava harcı ve yargılama giderlerini karşılamak imkânı olmadığını belirterek adli yardım talep etmiştir.

11. Başvurucu, harç ve gider avansını ödeme gücünün bulunmadığını ispat etmek için dava dilekçesi ekinde muhtarlardan alınan fakirlik belgesini sunmuştur. Mahkeme 16/5/2017 tarihli tensip ara kararında, talebi o aşamada reddederek başvurusunun ekonomik durumunun araştırılmasına karar vermiştir.

12. Mahkeme 2/10/2017 tarihli duruşmadaki ara kararında başvurusunun kendisini vekil ile temsil ettirdiğini, yargılama giderlerini karşılaması nedeniyle maddi sıkıntıya düşeceği hususunu ispatlayamadığını belirterek adli yardım talebini reddetmiş ve başvurucuya dosya kapsamında tespit edilen yargılama giderini yatırmasını, aksi takdirde dava şartı yokluğu nedeniyle davanın reddedileceğini ihtar etmiştir. Adli yardım talebinin reddine ilişkin gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"... muhtarlıkça tanzim edilen ve dosyaya sunulan fakirlik kağıdına göre yoksul olması adli yardımdan yararlanması gerektiği anlamına gelmeyeceği, davacının kendisini vekil ile temsil ettirdiği dolayısıyla mevcut yargılama sebebiyle, yapmak zorunda kaldığı giderlerden ötürü önemli ölçüde maddi sıkıntıya düşeceğinin somutlaşmadığı, diğer yandan adli yardım müessesinin geniş yorumlanmasının özellikle iş yargılaması açısından hazineye büyük külfet getireceği, bu nedenle davacı adına düzenlenmiş fakirlik kağıdı sunulmuş ise de; Emniyet, Belediye, İhtiyar Heyetleri veya muhtarlıklarla verilecek fakirlik kağıtları ve sosyal ekonomik durum raporları günümüzde yeterli ispat aracı olma özelliklerini yitirdiklerinden 1086 sayılı kanunla sunumlarının kaldırıldığı anlaşıldığından ve mali durumunun ispatı bakımından hakimde kanaat uyandırmaya elverişli belgelerden olmadığından ve bu tür belgelerinden de davacı vekilince sunulmadığından adli yardım talebinin reddine dair İtiraz incelemesinin Batman 2 İş Mahkemesince kabil olmak üzere karar verildi."

13. Başvurucu vekili 31/10/2017 tarihli dilekçesinde; hâkimin subjektif görüşü ile adli yardım talebini reddettiğini, hangi belgelerin geçerli olduğunun belirtilmesi hâlinde o belgeyi temin edebileceğini, başvurunun avukat ile temsil edilmesinin avukata ücret ödediği anlamını taşımadığını zira sonuç bazı sözleşme yapıldığını, başvurunun iş kazası geçirerek malul olması nedeniyle çalışacak durumda olmadığını, yalnızca 110 TL iş göremezlik geliri bulunduğunu belirterek karara itiraz etmiştir. İtirazında Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına da yer vermiştir.

14. İtirazı inceleyen Batman 2. İş Mahkemesi 6/11/2017 tarihli kararıyla itirazı reddetmiştir. Gerekçede başvurunun sosyal ve ekonomik durumu, dosyaya yansıyan bilgiler, ailenin ekonomik durumu, davacının herhangi bir belge sunmadığı dikkate alındığında davacının bu dava sebebiyle yapacağı giderlerden dolayı kendisinin ve ailesinin geçimini önemli derecede zor duruma düşürmeyeceğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir.

15. Ret kararı 20/11/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvuru 5/12/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

16. Mahkeme 15/2/2018 tarihli duruşmada yargılama giderini yatırması için başvurucuya bir haftalık kesin süre vermiştir.

17. Başvurucu gerekli yargılama harç ve masraflarını (3.468,48 TL) 21/2/2018 tarihinde dosya kapsamında yatırmıştır.

18. Yargılama devam etmekte olup başvurunun duruşması 9/12/2021 tarihine bırakılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanakları yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler."

20. 6100 sayılı Kanun'un 336. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Adli yardım, asıl talep veya işin karara bağlanacağı mahkemeden: icra ve iflas takiplerinde ise takibin yapılacağı yerdeki icra mahkemesinden istenir."

Talepte bulunan kişi, iddiasının özeti ile birlikte, iddiasını dayandıracağı delilleri ve yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorundadır."

21. 6100 sayılı Kanun'un 337. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Mahkeme, adli yardım talebi hakkında duruşma yapmaksızın karar verebilir. Ancak, talep hâlinde inceleme duruşmalı olarak yapılır. Adli yardım taleplerinin reddine ilişkin mahkeme kararlarında sunulan bilgi ve belgelerin kabul edilmeme sebebi açıkça belirtilir.

Adli yardım talebinin reddine ilişkin kararlara karşı, tebliğinden itibaren bir hafta içinde kararı veren mahkemeye dilekçe vermek suretiyle itiraz edilebilir. Kararına itiraz edilen mahkeme, itirazı incelemesi için dosyayı o yerde adli yardım talebi yapılan hukuk mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde adli yardım talebi yapılan hukuk mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde ise aynı işlere bakmakla görevli en yakın mahkemeye gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir. Adli yardım talebi reddedilirse, ödeme gücünde sonradan gerçekleşen ciddi bir azalmaya dayanılarak tekrar talepte bulunulabilir."

22. 6100 sayılı Kanun'un 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Adli yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ile Devletçe ödenen avanslar dava veya takip sonunda haksız çıkan kişiden tahsil olunur. Adli yardımdan yararlanan kişinin haksız çıkması hâlinde, uygun görülürse yargılama giderlerinin en çok bir yıl içinde aylık eşit taksitler hâlinde ödenmesine karar verilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 10/11/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

24. Başvurucu, hırsesli başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

25. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurusunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu; uğradığı cismani zararın tazmini istemiyle açtığı davada, dava harcı ve yargılama giderlerini karşılama imkânı olmadığından adli yardım talebinde bulunduğunu ve talebine dayanak belgeyi Mahkemeye sunduğunu, Mahkemece kabul edilebilir bir değerlendirme yapılmadan talebinin reddedildiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

28. Başvurucunun adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle ekonomik gücü olmamasına rağmen dava harcı ve yargılama giderlerini ödemeye zorlanması çerçevesinde dile getirdiği ihlal iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı başlığı altında değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Başvurucu, adli yardım talebinin Mahkeme tarafından reddedilmesi üzerine 6100 sayılı Kanun'da öngörüldüğü şekilde itiraz yoluna başvurmuş; itirazının reddedilmesi üzerine Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmıştır. Başvurucu talep edilen yargılama giderlerini bireysel başvurudan sonra ödemiş olup inceleme tarihi itibarıyla yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ettiği anlaşılmıştır. Ara kararı niteliğinde olan adli yardım talebinin reddine ilişkin karara karşı yapıldığı anlaşılan başvurunun 30/3/2011 tarihi ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da öngörülen kabul edilebilirlik şartlarını taşıyıp taşımadığı değerlendirilmelidir. Bu bağlamda öncelikle adli yardım sisteminin incelenmesi gerekmektedir.

30. Adli yardım sistemi, yargılama masraflarını karşılama imkânı olmayan kişilerin mahkemeye erişim haklarını kullanmalarına olanak sağlamak üzere oluşturulmuştur. 6100 sayılı Kanun'da belirtildiği üzere kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama veya takip giderlerini kısmen ya da tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecektir.

31. 6100 sayılı Kanun'un 334. ila 340. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenen adli yardım kurumu taraflara yargılama masraflarından geçici muafiyet sağlamaktadır. Söz konusu talebin kabul edilmesi hâlinde yargılama masraflarının ödenmesi davanın sonuna kadar ertelenmektedir. Davanın adli yardımdan yararlanan taraf lehine sonuçlanması hâlinde tahsili ertelenen yargılama giderleri kural olarak karşı tarafa yüklenmektedir. Adli yardımdan yararlanan tarafın davayı kaybetmesi hâlinde ise mahkemeler tahsilini erteledikleri yargılama masraflarının adli yardımdan yararlanan taraftan alınmasına karar verebilecektir. Bu aşamada söz konusu ödemenin taksitler hâlinde yapılmasına karar verilebileceği gibi şartların varlığı hâlinde tamamen veya kısmen ödmeden muaf tutulmasına da karar verilebilmektedir (*Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim*, B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 32).

32. Adli yardım talep eden kişi, yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorundadır. Talebin reddedilmesi hâlinde kararı veren mahkemeye dilekçe vermek suretiyle ret kararına itiraz edebilir. Kararına itiraz edilen mahkeme, itirazı incelemesi için dosyayı itiraz merciine gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir. Bunun yanında talebin bir kez reddedilmesinden sonra yargılama sona erinceye kadar kanun yolu aşaması da dâhil ortaya çıkacak masraflar için yeniden adli yardım talebinde bulunmak mümkündür. Ancak sonraki adli yardım talebinin kabul edilmesi hâlinde bu karar geriye yürümeceği için daha önce yapılmış giderlerin iadesi söz konusu olmayacaktır.

33. Dava açma aşamasında adli yardım talebinin reddi kararının kesinleşmesinden sonra öngörülen sürede yargılama masraflarının ödenmemesi hâlinde dava usulden reddedilir. Bu karar ise kanun yolu incelemesine tabi olup kanun yolunda adli yardıma ilişkin şeklen kesinleşen karar yeniden değerlendirme konusu yapılabilir.

34. Adli yardım talebinin reddi üzerine gerekli masrafların yatırılması hâlinde ise yargılama kaldığı yerden devam eder. Davanın esasının karara bağlanmasının ardından kanun yolu aşamasında yeniden adli yardım talep edilebilir. Böyle bir durumda yargılamanın kanun yolu aşamasını kapsayacak şekilde adli yardım talebi ele alınır ve ilk aşamada verilen talebin reddine ilişkin karar yönünden -masraflar yatırılıp davanın esası incelendiğinden- yeniden bir değerlendirme yapılmaz.

35. Diğer taraftan somut başvuruda olduğu gibi adli yardım talebinin reddedildiği ve buna ilişkin karar kesinleştiği hâlde adli yardımdan yararlanması gerektiği inancında olan, bir yandan da davasının reddedilmesini istemeyen kişilerin yargılama giderlerini temin ederek ödemeleri ve bunun ardından henüz davanın esası hakkında bir karar verilmeden/veya verilen karar kesinleşmeden adli yardım talebinin reddine ilişkin karar yönünden bireysel başvuruda bulunmaları söz konusu olabilmektedir. Bu durumdaki başvuru sahiplerinin davalarının usulden reddedilmesi suretiyle sürüncemede kalmasını istemedikleri için yargılama giderlerini ödemekle birlikte derece mahkemesinin adli yardıma ilişkin kararını Anayasa Mahkemesine incelemek istedikleri anlaşılmıştır.

36. Nitekim Anayasa Mahkemesinin *Sadegül Başkuş ve Devrimci Sağlık İşçileri Sendikası* (B. No: 2014/2197, 21/9/2017) kararına konu olayda adli yardım talebinin reddine ilişkin karara yapılan itirazın reddi üzerine söz konusu yargılama giderleri ödenmiş, bir yandan da bireysel başvuruda bulunulmuştur. Lakin Anayasa Mahkemesinin başvuruyu incelediği tarih itibarıyla uyuşmazlığın esasına ilişkin yargılama tamamlanarak sona ermiş ve karar kesinleşmiştir. Kesinleşen kararda adli yardım yönünden derece mahkemesince yeni bir değerlendirme yapılmamıştır. Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruda adli yardım talebinin reddine ilişkin kararın (ara kararının) kesinleştiğini belirterek başvuru yollarının tüketildiğini vurgulamış ve kabul edilebilirlik yönünden sorun bulmayarak başvuru sahibinin mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

37. Benzer şekilde *Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim* kararına konu olayda da adli yardım talebinin reddine ilişkin karara yapılan itirazın reddi üzerine bireysel başvuruda bulunulmuştur. Anayasa Mahkemesinin başvuruyu incelediği tarih itibarıyla, başvuru sahibi yargılama giderlerini ödeyemediğinden dava usulden reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruda da adli yardım talebinin reddedilmesinin başvuru sahibinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

38. Anayasa Mahkemesi *Afitap Salman* ([GK], B. No: 2013/2105, 11/11/2015) kararında 2/12/1999 tarihli ve Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında verilen soruşturma iznine yönelik başvuruda öncelikle soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararların ön inceleme soruşturmasının adli soruşturmaya dönüşüp dönüşmeyeceği, dönüşecek ise soruşturulacak fiilin çerçevesinin ne olacağı, toplanan delillerin adli soruşturmada da kullanılması gibi noktalarda belirleyici olduğuna vurgu yapmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu aşamada verilen kararların -kimi durumlarda- ilgili hakkındaki adli soruşturma veya kovuşturmada telafi edilemeyecek türde hukuki sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekmiştir. Söz konusu kararda, hak ihlallerinin bireysel başvuruya konu olabilmesi için yargılamanın hakkaniyetinin zedelenmesi ve bu ihlallerin yargılama sürecinin ileriki aşamalarında telafi

edilemeyecek nitelikte olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Belirtilen şartların oluşmaması hâlinde ise ikincillik ilkesi gereği adli süreç sonunda verilecek nihai karardan sonra bireysel başvuruda bulunulması gerektiği belirtilmiştir (*Afıtap Salman*, §§ 20, 21).

39. Somut olayda ise inceleme tarihi itibarıyla başvuruya konu yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurunun anılan kararlara konu başvurulardan kısmen farklı olduğu görüldüğünden somut olay yönünden ayrı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda hemen ifade etmek gerekir ki kural olarak ara kararlarına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulamaz. Nitekim Anayasa Mahkemesinin *Bülent Türk* ([GK]. B. No: 2014/7002, 1/12/2016) kararında da vurgulandığı üzere kural olarak ara kararları ile -inceleme tarihi itibarıyla- henüz kesinleşmemiş nihai kararlara karşı adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden bireysel başvuruda bulunulamaz. Bununla birlikte yine anılan kararda belirtildiği üzere ara kararlarına karşı ancak söz konusu ara kararının yargılamanın bütününe adil olmaktan çıkarma ihtimalinin bulunması hâlinde doğrudan bireysel başvuruda bulunulması mümkündür. Bu bağlamda ara kararına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulamamasının temel hak ve hürriyetlere karşı yapılan müdahalenin sonuçlarının ağırlaşmasına yol açabileceği durumlarda ara kararının verildiği davadaki esasa ilişkin yargısal süreç tamamlanmadan da bireysel başvuru yapılmasının mümkün olduğu söylenebilir.

40. Dolayısıyla somut olayda adli yardım talebinin reddi nedeniyle başvuruconun başta mahkemeye erişim hakkı olmak üzere temel haklarına yapılan müdahaleye karşı bireysel başvuruda bulunamamasının yargılamanın bütününe adil olmaktan çıkartıp çıkarmadığı veya müdahalenin sonuçlarının ağırlaşmasına yol açıp açmadığının incelenmesi gerekir.

41. Adli yardım talebinin reddedilmesinin taraflarca hazırlama ilkesinin geçerli olduğu yargılamada dava giderlerini ödeme gücü bulunmayan tarafın ilk başta gerekli olan giderleri karşılayarak davanın devamına imkân sağlasa da davanın ilerleyen aşamalarında delillerini ileri sürmesi, iddiasını ispat edebilmesi için gerekli olabilen keşif veya bilirkişi incelemesi gibi sonradan ortaya çıkacak yargılama gideriyle bağlantılı taleplerde bulunup bulunmaması üzerinde caydırıcı etkisi olduğu açıktır. Bu caydırıcı etki nedeniyle söz konusu tarafın dezavantajlı duruma düşmesi mümkündür.

42. Diğer yandan hukuk düzeni kişilere haklarının bir an önce teslim edilmesini hedefler. Davacılar da aynı hedefi gözetir. Bu cihetten bakıldığında adli yardım talehi (ve buna ilişkin itirazı da) reddedilen davacıların kendilerinin ve ailelerinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürme pahasına yargılama giderlerini ödeyerek davalarını ayakta tutmayı sağlamaya çalışmaları anlaşılır bir durum olup bu tutumlarının kendileri aleyhine yorumlanmaması gerekir.

43. Aksine bir yaklaşımla yani başvuruconların adli yardım taleplerinin reddine ilişkin kararlara karşı bireysel başvuruda bulunabilmeleri için davalarının usulden reddine karar verilmesini ve bu kararın kesinleşmesini elzem görmek yargılamada gözetilmesi gerekli anayasal bir ilke olan usul ekonomisi ilkesine aykırı olacağı gibi adil yargılanma hakkının güvenceleri ile de bağdaşmaz. Bir başka deyişle adli yardım talebinin ancak esas hüküm ile birlikte değerlendirilebileceği düşüncesi bir yandan hakka ulaşmayı geciktirecek bir yandan da tarafları dezavantajlı bir duruma düşürebilecek sonuçlar doğuracaktır. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen istisnai durumun somut dava şartlarında gerçekleştiği adli yardım talebinin reddine ilişkin kararın kesinleşmesinin ardından salt bu karara yönelik başvuru yapılabileceği sonucuna varılmaktadır.

44. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi neticesinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

45. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

46. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurusunu engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

47. Başvurucunun adli yardım talebinin reddedilmesi sonucu masrafları ödemek zorunda bırakılması nedeniyle mahkemeye erişimine müdahalede bulunulduğu açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadiğı

48. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

49. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartları yerine getirmede Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

50. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaç taşıma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

51. Başvuru konusu olayda adli yardım talebinin 6100 sayılı Kanun'un 334. ve devamı maddelerinde öngörülen şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle Mahkemece reddedildiği anlaşılmaktadır.

52. Mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesi hükümünü esas alarak verdiği ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

53. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 36. maddesinde özel sınırlandırma nedeni düzenlenmemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde, adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlandırma nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlandırma sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

54. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacıyla hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvuru harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvuru harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (*Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim*, § 45).

(3) Ölçülülük

55. Adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle başvuru hakkının mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvuruya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(a) Genel İlkeler

56. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması şartıyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

57. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını,

orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111. K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; *Emrah Yayla* [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

58. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (*Serkan Acar*, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

59. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde, mahkemeye erişim hakkının kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilirliğini, bu hususta devletlerin takdir hakları gereği bazı düzenlemeler yapabileceğini, bununla birlikte getirilecek sınırlandırmaların hakkın özünü zedeleyecek nitelikte olmaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiğini belirtmiştir (*Mesut Güzel*, B. No: 2014/5876, 22/9/2016, § 31).

60. Tarafların dava açarken veya yargılama sırasında harç, gider avansı gibi yargılama giderlerini ödemek zorunda bırakılmasına yönelik düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturmakta ise de abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmeye yönelik orantılı müdahaleler meşru görülebilir. Ancak bu sınırlamaların hakkın özüne zarar vermeyecek nitelikte, meşru bir amaca dayalı ve kullanılan aracın sınırlama amacı ile orantılı olması, kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde birey aleyhine katlanılması zor külfetler yüklememiş olması gerekir (*Özkan Şen*, §§ 61, 62).

61. Öte yandan temel hak ve özgürlükleri korumak öncelikle derece mahkemelerinin görevi olduğundan ve maddi olguları değerlendirmek noktasında Anayasa Mahkemesine göre daha elverişli konumda bulunduklarından derece mahkemelerinin kararlarında gösterdikleri gerekçeler ölçülülük incelemesinde büyük önem taşır.

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

62. Başvuru konusu davada Mahkemece adli yardım talebinin reddedilmesi üzerine başvuru tarafından gerekli harç ve masrafların yatırıldığı ve yargılamanın devam ettiği anlaşılmaktadır.

63. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus *elverişlilik* kriteridir. Başvurucuların harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (*Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim*, § 50).

64. İkinci olarak müdahalenin *gereklilik* kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderleri ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmalıdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin

derecesi değişebilmektedir. İlgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü tutulması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin dava şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir (*Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim*, § 51).

65. Dava açılırken kişilerin harç ve gider avansını peşin ödemekle yükümlü tutulmasına karşın söz konusu yargılama masraflarının kısmen veya tamamen dava sonunda ödenmesi durumu gereksiz yere dava açılmasının önlenmesi amacına hizmet etmeyebilir. Kanun koyucu tarafların davanın hangi aşamasında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü olduklarını belirlemede takdir yetkisine sahiptir. Nitekim kanunda; davacı tarafça başvuru ve maktu harcın peşin, nispi karar harcının da dörtte birinin peşin olarak ödenmesi, yine belirli miktarda gider avansının davanın başında alınması öngörülmek suretiyle mahkemeye erişim hakkı bağlamında araç ve amaç arasında adil bir denge kurulmaya çalışılmıştır.

66. Ekonomik ve sosyal durumları itibarıyla yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olan kişilerin sözü edilen masrafları davanın başında ödemekle yükümlü tutulmaları ya da yargılama sürecinde masraf gerektirecek nitelikteki delillerin dosyaya celbedilmesi için ödeme yapmak zorunda bırakılmaları mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Yukarıda açıklandığı gibi adli yardım kurumunun, tarafların talep ve delillerini ileri sürme, iddialarını ispat etme imkânlarını kolaylaştırarak bu suretle yargısal sürece etkili bir şekilde katılımlarını sağladığı, böylece mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi daha dengeli hâle getirdiği anlaşılmaktadır.

67. Dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yükletilen harç ve diğer yargılama masraflarının miktarı, ilgilinin ödeme kabiliyeti ve kısıtlamanın getirildiği dava aşaması, mahkemeye erişim hakkı yönünden dikkate alınması gereken hususlardır. Bu açıdan *somut olay koşullarında* ölçülülük incelemesi yapılırken Mahkeme tarafından ödenmesi istenen harç ve yargılama giderlerinin başvurucaya aşırı bir külfet oluşturup oluşturmadığı, bu yükümlülüğün kaldırılmasının yolu olan adli yardımla ilgili verilen ret kararının gerekçesinin yeterliliğinin de değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

68. Somut olayda başvuruçunun adli yardım talebi davanın başında reddedilmiş ve başvuru 3.468,48 TL tutarındaki yargılama harç ve masraflarını ödemek zorunda bırakılmıştır. Davanın açıldığı yıl için belirlenen brüt asgari ücret 1.777,50 TL olup başvuruçudan ödemesi istenen tutar ise asgari ücretin yaklaşık iki katıdır. Ret gerekçesinden Mahkemenin emniyet, belediye, ihtiyar heyetleri veya muhtarlık tarafından verilen fakirlik kağıtları ile sosyal ve ekonomik durum raporlarının yeterli ispat aracı olma özelliğini yitirdiği görüşünde olduğu için muhtarlıktan alınan belgeyi yeterli görmediği anlaşılmıştır. Mahkeme, hangi belgelerin kabul edilebilir olduğu hususunda ise herhangi bir açıklamaya yer vermemiştir. Diğer taraftan Mahkemenin başvuruçunun kendisini vekil ile temsil ettirmesinden hareketle söz konusu yargılama masrafları nedeniyle önemli ölçüde maddi sıkıntıya düşmeyeceği görüşünde olduğu ve adli yardım müessesesinin geniş yorumlanmasının iş hukuku yargılaması açısından Hazineye büyük külfet getireceğine inandığı görülmüştür.

69. Öncelikle belirtmek gerekir ki başvuruçuların davada bir vekille temsil edilmiş olması adli yardım talebinin reddi için tek başına yeterli bir gerekçe olamaz. Bu şekildeki kategorik yaklaşım adli yardım kararı verilmesinde ilgililerin gerçek mali durumlarının dikkate alınmasını önlemektedir. Başvuruçuların sırf vekil ile temsil edilmelerinden hareketle mali güçlerinin yargılama giderlerini karşılayacak düzeyde olduğu sonucu çıkarılamaz.

70. Diğer taraftan 110 TL iş göremezlik ücreti alan başvuruçunun söz konusu tutarı ödemesi hâlinde kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde güçleştireceği iddiasını desteklemek için muhtarlıktan aldığı belgeye itibar edilmezken ekonomik durumunun elverişsizliğini ortaya koyabileceği hangi belgelere itibar edileceğinin Mahkemece belirtilmemesi başvuruçuyu iddiasını ispat hususunda zayıf durumda bırakmıştır.

71. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde davanın açıldığı dönemde -brüt asgari ücretin yaklaşık iki katı tutarında olan- 3.468,48 TL dava harcı ve gider avansının başvuruçunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak nitelikte olduğu, başvuruçunun adli yardım talebinin, ekonomik ve sosyal durumuna ilişkin iddiasının aksini ortaya koyacak yeterlilikte olmayan bir gerekçeyle reddedilerek bu masraflar ile yargılama sırasında çıkması muhtemel giderleri karşılamak zorunda bırakılması suretiyle mahkemeye erişimine yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak yönünden gerekli ve orantılı olmadığı, başvuruçu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu, bu açıdan yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

72. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Recai AKYEL ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

C. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

73. Başvuruçunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

74. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

75. Başvurucu, ihlalin tespitine ve yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

76. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

77. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönüşmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

78. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İhtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

79. İncelenen başvuruda, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

80. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için adli yardım kararının verildiği davanın yargılama sürecinin devam ettiği dikkate alındığında- başvuru konusu adli yardım kararı yönünden yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, adli yardım talebine ilişkin olarak yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin adli yardım talebinin reddi kararı yönünden yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili Batman 1. İş Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

81. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

82. 3.600 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Recai AKYEL ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için -adli yardım kararının verildiği davanın yargılmasının devam ettiği dikkate alınarak- adli yardım talebinin reddi kararı yönünden yeniden yargılama yapılmak amacıyla Batman 1. İş Mahkemesine (E.2017/246) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 3.600 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/11/2021 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Davanın açıldığı dönemde 3.468,00 TL dava harcı ve gider avansının, başvurunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak nitelikte olduğu, başvurunun adli yardım talebinin ekonomik ve sosyal durumuna ilişkin iddiasının aksini ortaya koyacak yeterlilikte olmayan bir gerekçeyle reddedilerek bu masraflar ile yargılama sırasında çıkması muhtemel giderleri karşılamak zorunda bırakılması suretiyle mahkemeye erişimine yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak açısından gerekli ve orantılı olmadığı, başvuru üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu bu açıdan yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu, Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine dair çoğunluk görüşüne iştirak etmemekteyiz. Şöyle ki;

1. Başvurucu adil yargılama hakkının ihlal edildiği iddisıyla yargılamanın bir parçasını Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başka bir ifade ile başvuru mahkemece verilen nihai bir karar sonrasında değil, adli yardıma ilişkin ara karara karşı başvuru yapmıştır.

2. Başvurucu tarafından yargılamanın bir parçasının yargılamanın tamamından bağımsız olarak adil yargılama hakkı kapsamında incelenmesini haklı kıldığını açıklamamıştır. İlk derece mahkemesinin bir haftalık kesin süre vermesi üzerine harç ve yargılama giderlerini de süresinde yatırmıştır. Söz konusu harcı ödemesi için aşırı bir külfete düştüğünü de izah etmemiştir.

3. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğini düşündüğümüz için çoğunluk görüşüne katılmamaktayız.

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU